

תנ"ך

2 יחידות לימוד

על פי תכנית הרפורמה ללמידה משמעותית
מרכיב 70% מן הרמה הרגילה

הוראות לנבחן

משך הבחינה: שעתיים וחצי.
מבנה השאלון ומפתח הערכה: בשאלון זה ארבעה פרקים.

פרק ראשון	-	בראשית -	40 (20×2) נקודות
פרק שני	-	שמות -	20 (20×1) נקודות
פרק שלישי	-	נושאי בחירה -	28 (28×1) נקודות
פרק רביעי	-	קטע לניתוח ולהבנה -	12 (12×1) נקודות

סה"כ 100 נקודות

- א. חומר עזר מותר בשימוש: תנ"ך שלם בלי פירושים, בלי תוספות ובלי תרגום. מותר להשתמש בתנ"ך שיש בו מפות.
- ב. הוראות מיוחדות: (1) אל תעתיק את השאלה; כתוב את מספרה בלבד. (2) התרכז בנושא. שים לב לכתב, לכתוב ולפסוק.

הערה: בקטעים המצולמים מן התנ"ך בא השם המפורש בצורת ה'.

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

ב ה צ ל ח ה !

פרק ראשון: בראשית / 40 נקודות

ענה/י על שתיים מבין השאלות 1-3 שלפניך. בכל שאלה שבחרת ענה/י על כל הסעיפים!

1. קרא/י בראשית ט"ז (א'-ט"ז).

- א. קרא/י פסוקים א'-ג'. בפסוקים אלה מתוארים אלה בעיה והפתרון שלה.
- (1) הסבר/י, על פי הפסוקים, מהי הבעיה, וציין/י מהו המקור שלה, לפי דברי המספר ולפי דברי שרה. (3 נקודות)
- (2) הסבר/י מהו הפתרון המוצע לבעיה, וציין/י מי יוזם אותו. בסס/י תשובתך על הכתוב. (3 נקודות)
- ב. קרא/י פסוקים ד'-ו'. בפסוקים אלה מענה שרי את הגר עד שזו בורחת ממנה.
- (1) קרא/י את דברי הפרשנים רש"י וספורנו שלפניך:
- רש"י: "אמרה שרי זו אין סתרה בגלויה מראה עצמה כאלו היא צדקת ואינה צדקת, שלא זכתה להריון כל השנים הללו, ואני נתעברתי מביאה [התעלסות] ראשונה"
- ספורנו: "כדי שתכיר שהיא משועבדת ולא תבזה עוד את גברתה".
- הסבר/י מהי הסיבה שבגינה עינתה שרי את הגר, לפי כל אחד מן הפרשנים. (4 נקודות)
- (2) האם, לדעתך, חטאה שרי כשעינתה את הגר? נמק/י תשובתך. (3 נקודות)
- ג. קרא/י פסוקים ז'-ט"ז. בקטע זה מתואר המפגש של מלאך ה' עם הגר במדבר.
1. הבא/י מן הפסוקים שלוש ראיות העשויות לתמוך בכך שהגר הבינה כי מדובר במלאך ה', והסבר/י אותן. (3 נקודות)
2. הדגם/י שני מדרשי שם המופיעים בפסוקים. (4 נקודות)

2. קרא/י בראשית כ"ג (ג'-י"ח).

- א. קרא/י פסוקים ג'-ו'. בפסוקים אלה פונה אברהם לבני חת בבקשה.
- (1) הסבר/י מה מבקש אברהם מבני חת, ומהו הרקע שהביא את אברהם לבקש זאת. (2 נקודות)
- (2) על-פי הפסוקים, ציין/י הבדל בין הדרך שבה מציג את עצמו אברהם לבין הדרך שבה בני חת מציגים אותו? (4 נקודות)
- ב. קרא/י פסוקים ז'-ט'. בקטע זה מגיב אברהם לתשובת בני חת.
- (1) הבא/י שתי ראיות מן הפסוקים לכך שאברהם נוהג בבני חת בכבוד. (2 נקודות)
- (2) בתשובת אברהם לבני חת כלולות שתי דרישות מיוחדות שאיתן הוא הגיע למפגש. ציין/י את שתי הדרישות המיוחדות של אברהם, והסבר/י מדוע הוא דורש כל אחת מהן. (5 נקודות)
- ג. קרא/י פסוקים י'-י"ח. בפסוקים אלו מתואר השיח בין עפרון החתי לאברהם.
- (1) בפסוקים אלה עולה תמונה לא שגרתית של עסקת מכירה. הסבר/י שתי חריגות בעסקה המופיעות בכתוב. (4 נקודות)
- (2) בפסוקים אלו משמשות מילים רבות מתחום הראיה והשמיעה. הסבר/י לשם מה נועד השימוש בהן. (3 נקודות)

3. קרא/י בראשית ל"ז (י"ח-ל"ה).

א. קרא/י פסוקים י"ח-כ'. בפסוקים אלה מגבשים האחים תכנית כנגד יוסף.

(1) הסבר/י את תכניתם של אחי יוסף. (3 נקודות)

(2) הסבר/י מדוע מתכננים האחים את תכניתם זאת. בסס/י דבריך על הכתוב. (3 נקודות)

ב. קרא/י פסוקים כ"א-כ"ז. בקטע זה מתערכים ראובן ויהודה בתכנית האחים ופועלים לשינויה.

(1) הסבר/י מהו השינוי שמציע כל אחד מן האחים, ובאיזו אופן כל שינוי מהווה איום על חייו של יוסף. (4 נקודות)

(2) קרא/י את דברי הפרשנים רש"י ורד"ק שלפניך.

רש"י: "למען הציל אותו: רוח הקדש מעידה על ראובן שלא אמר זאת אלא להציל אותו, שיבא הוא ויעלנו

משם, אמר: אני בכור וגדול שבבית, לא יתלה הסרחון אלא בי."

רד"ק: "אל תשפכו דם: כי דם נקי הוא כי אין לו משפט מות. [...]" ומה שאמר השליכו אתו אל הבור, לא

אמר אלא למען הציל אותו מידם להשיבו אל אביו, וזאת הייתה כוונתו, כי לא הייתה כוונתו להרע לו

שום רעה:"

מה היה המניע להצעה של ראובן, על-פי כל אחד מן הפרשנים? הסבר/י. (3 נקודות)

ג. קרא/י פסוקים כ"ח-ל"ה. תכניתם הסופית של האחים משתבשת באופן לא צפוי וגוררת תגובות שונות.

שלוש מן התגובות נקשרות בפרטי לבוש:

+ בגדי ראובן

+ כתונת יוסף

+ שמלות יעקב

הסבר/י כיצד משמש כל אחד מפרטי הלבוש בקטע, ובאיזה אופן כל אחד מהם מבטא את השיבוש בתכנית הסופית של

האחים. (7 נקודות)

(שים/י לב! הפרק השני בעמוד הבא.)

פרק שני: שמות / 20 נקודות

ענה/י על אחת מן השאלות 4-5 שלפניך. בשאלה שבחרת ענה/י על כל הסעיפים!

4. קרא/י שמות א' (ח'-כ"א).

א. קרא/י פסוקים ח'-י"ט. בקטע שלפניך מציג מלך מצרים בעיה, ומעלה אפשריות לפתרון הבעיה.

(1) הסבר/י מהי הבעיה שמציג מלך מצרים? בסס/י דברריך על הכתוב. (2 נקודות)

(2) ציין/י שתי דרכים שבאמצעותן מתכוון לפעול מלך מצרים מול הבעיה, והסבר/י את התוצאה של כל אחת מהן. (4 נקודות)

ב. קרא/י פסוק ח': "וַיִּקְרָא מֶלֶךְ הָרָשָׁי [...] אֲשֶׁר לֹא יָדַע אֶת יוֹסֵף." ואת דברי הפרשנים רש"י וספורנו שלפניך:

רש"י: "אשר לא ידע: עשה עצמו כאלו לא ידע"

ספורנו: "ויקרא מלך חדש על מצרים אשר לא ידע את יוסף: אף על פי שהיה זכרון ממנו בדברי הימים למלכים בלי ספק [...] לא עלתה על לב המלך החדש אפשרות היותו מזה העם, ושהיה עם זה ראוי לשאת פנים לעמו בעבורו."

(1) הסבר/י כיצד מבין כל אחד מהפרשנים את הפסוק? (4 נקודות)

(2) מי משני הפרשנים, לדעתך, שופט את מלך מצרים באופן חמור יותר? הסבר/י תשובתך. (3 נקודות)

ג. קרא/י פסוקים ט"ו-כ"א. בפסוקים אלה מצווה מלך מצרים על המיילדות להמית כל בן זכר שנולד לעבריים.

(1) הסבר/י כיצד מסבירות המיילדות למלך מצרים את אי קיום הצו? (3 נקודות)

(2) בפסוק כ"א נאמר: "וַיְהִי כִּי יֵרָאוּ הַמִּיּוֹלֶדֶת אֶת הָאֱלֹהִים, וַיַּעַשׂ לָהֶם בָּתִּים." אחד הפירושים למילה "בית" במקרא

היא "משפחה". על פי פירוש זה, הסבר/י כיצד נותן אלוהים למיילדות גמול על-פי עקרון הגמול מידה כנגד מידה? (4 נקודות)

5. קרא/י שמות כ' (א'-י"ד).

א. בקטע שלפניך נזכר מעשה שעשה ה' לבני ישראל.

(1) ציין/י מהו מעשה זה, ובסס/י דברריך על הכתוב. (2 נקודות)

(2) הסבר/י מדוע יש צורך להזכיר מעשה זה בהקשר לעשרת הדיברות. (4 נקודות)

ב. קרא/י **פסוקים ז'-י'**, וכן **דברים ה' (י"ב-י"ד)**. בשני הקטעים מופיעים נוסחים שונים לדיבר על שמירת השבת, אך הנימוקים לשמירת השבת שונים: באחד נימוק דתי ובאחד נימוק חברתי.

(1) באיזה נוסח הנימוק הוא נימוק חברתי? הסבר/י ובסס/י דברריך על הכתוב. (4 נקודות)

(2) באיזה נוסח הנימוק הוא נימוק דתי? הסבר/י ובסס/י דברריך על הכתוב. (3 נקודות)

ג. על הדיבר העשירי אמר ר' **אברהם אבן עזרא**: "אנשים רבים יתמהו על זאת המצווה: איך יהיה אדם שלא יחמוד דבר יפה בליבו, כל מה שהוא נחמד למראה עיניו?".

(1) הסבר/י את הקושי שמעלה אבן עזרא על הציווי שבדיבר העשירי. (3 נקודות)

(2) **הרמב"ם** כתב: "החימוד מביא לידי גזל" (משנה תורה, הלכות גזלה ואבדה, פרק א').

על פי דברי הרמב"ם, מהי מטרתו של הדיבר העשירי? (4 נקודות)

(שים/י לב! הפרק השלישי בעמוד הבא.)

פרק שלישי: נושאי בחירה / 28 נקודות

ענה/י על שאלה אחת מבין השאלות 6-10 שלפניך. בשאלה שבחרת ענה/י על **סעיף א' חובה!** וסעיף נוסף מבין הסעיפים ב'-ג'.

שיבת ציון

6. קרא/י נחמיה ח' (ט'-י"ח) שלפניך.

ט וַיֹּאמֶר נְחֵמְיָה הוּא הַתְּרַשָּׁתָא וְעֶזְרָא הִכְהֵן | הַסֹּפֵר וְהַלְוִיִּם הַמְבִינִים אֶת־הָעָם לְכָל־הָעָם הַיּוֹם קִדְּשׁ־הוּא לַה' אֱלֹהֵיכֶם אֶל־תִּתְאָבְלוּ וְאֶל־תִּבְכּוּ כִּי בֹכִים כָּל־הָעָם כְּשֶׁמַּעַם אֶת־דְּבַר הַתּוֹרָה: י וַיֹּאמֶר לָהֶם לֵכוּ אֲכִלוּ מִשְׁמַנִּים וּשְׁתוּ מִמַּתְקִים וּשְׁלַחוּ מִנּוֹחַ לְאֵין נָכוֹן לָו כִּי־קִדְּשׁ הַיּוֹם לְאֲדֹנֵינוּ וְאֶל־תַּעֲצְבוּ כִּי־חֲדָתָה ה' הִיא מַעֲזָכֶם: יא וְהַלְוִיִּם מְחַשִּׁים לְכָל־הָעָם לֵאמֹר הִסּוּ כִּי הַיּוֹם קִדְּשׁ וְאֶל־תַּעֲצְבוּ: יב וַיֵּלְכוּ כָל־הָעָם לֶאֱכֹל וּלְשִׁתּוֹת וּלְשַׁלַּח מִנּוֹת וּלְעַשׂוֹת שְׂמֵחָה גְדוֹלָה כִּי הִבִּינוּ בְּדַבְרֵים אֲשֶׁר הוֹדִיעוּ לָהֶם: יג וּבַיּוֹם הַשֵּׁנִי נֶאֱסָפוּ רָאשֵׁי הָאֲבוֹת לְכָל־הָעָם הַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם אֶל־עֶזְרָא הַסֹּפֵר וְהַשְׂכִּיל אֶל־דְּבַר הַתּוֹרָה: יד וַיִּמָּצְאוּ כְּתוּב בַּתּוֹרָה אֲשֶׁר צִוָּה ה' בְּיַד־מֹשֶׁה אֲשֶׁר יִשְׁבּוּ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בַּסֵּכֹת בְּחַג בַּחֲדָשׁ הַשְּׂבִיעִי: טו וְאֲשֶׁר יִשְׁמִיעוּ וַיַּעֲבִירוּ קוֹל בְּכָל־עִירָהֶם וּבִירוּשָׁלַם לֵאמֹר צִאוּ הָרָר וְהִבִּיאוּ עֲלֵי־זֵית וְעֲלֵי־עֵץ שֶׁמֶן וְעֲלֵי הַדָּס וְעֲלֵי תְּמָרִים וְעֲלֵי עֵץ עֲבֹת לַעֲשׂוֹת סִכָּת כְּכָתוּב: טז וַיָּצְאוּ הָעָם וַיְבִיאוּ וַיַּעֲשׂוּ לָהֶם סִכּוֹת אִישׁ עַל־גֻּלּוֹ וּבְחֻצְרֵיהֶם וּבְחֻצְרוֹת בֵּית הָאֱלֹהִים וּבְרַחוּב שְׁעַר הַמַּיִם וּבְרַחוּב שְׁעַר אֶפְרַיִם: יז וַיַּעֲשׂוּ כָל־הַקְהָל הַשֹּׁבִים מִן־הַשָּׁבִי | סִכּוֹת וַיִּשְׁבּוּ בַּסֵּכֹת כִּי לֹא־עָשׂוּ מִימֵי יִשׁוּעַ בֶּן־נָוֶן כֵּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַד הַיּוֹם הַהוּא וְתָהִי שְׂמֵחָה גְדוֹלָה מְאֹד: יח וַיִּקְרָא בְּסֵפֶר תּוֹרַת הָאֱלֹהִים יוֹם | בַּיּוֹם מִן־הַיּוֹם הָרִאשׁוֹן עַד הַיּוֹם הָאַחֲרֹן וַיַּעֲשׂוּ־חַג שִׁבְעַת יָמִים וּבַיּוֹם הַשְּׁמִינִי עֲצָרַת כְּמִשְׁפָּט:

ענה/י על סעיף א' חובה!

א. קרא/י **פסוקים ט'-י"ב** שלפניך. בפסוקים אלה מרגיעים נחמיה, עזרא והלוויים את העם הבוכה.

(1) הסבר/י מדוע בכה העם. (4 נקודות)

(2) הסבר/י מה הנחו אותם נחמיה, עזרא והלוויים לעשות ומדוע. (6 נקודות)

ענה/י על אחד מן הסעיפים ב'-ג'.

ב. קרא/י **פסוקים י"ב-י"ח** שלפניך. בפסוקים אלו עולים פרטים באשר למנהגי חג הסוכות.

קרא/י גם **ויקרא כ"ג (ל"ט-מ"ב)**. ציין שלושה פרטים הנקשרים למנהגי חג הסוכות המופיעים בשני המקורות, והסבר/י אותם. (18 נקודות)

ג. קרא/י **פסוק י'** שלפניך וכן **נחמיה ח' (א'-ג')**. מפסוקים אלה ניתן ללמוד על מעמד האישה והעני בתקופת שיבת ציון.

הוכח/י קביעה זו באמצעות שתי ראיות מן הכתובים. הסבר/י תשובתך. (18 נקודות)

7. קרא/י ירמיה ב' (א'-י"ג) שלפניך.

א ויהי דבר ה' אלי לאמר: ב הלך וקראת באזני ירושלים לאמר כה אמר ה' זכרתי לך חסד נעורייך אהבת כלולתיך לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה: ג קדש ישראל לה' ראשית תבואתה כל-אכליו יאשמו רעה תבא אליהם נאם ה': ד שמעו דבר ה' בית יעקב וכל משפחות בית ישראל: ה כה אומר ה' מה-מצאו אבותיכם בי עול כי רחקו מעלי וילכו אחרי ההבל ויהבלו: ו ולא אמרו איה ה' המעלה אתנו מארץ מצרים המוליך אתנו במדבר בארץ ערבה ושוטה בארץ איה וצלמות בארץ לא-עבר בה איש ולא-ישב אדם שם: ז ואביא אתכם אל-ארץ הכרמל לאכל פריה וטובה ותבאו ותטמאו את-ארצי ונחלתי שמתם לתועבה: ח הכהנים לא אמרו איה ה' ותפשי התורה לא ידעוני והרעים פשעו בי והנבאים נבאו בבעל ואחרי לא-יועלו הלוכו: ט לכן עד אריב אתכם נאם ה' ואת-בני בניכם אריב: י כי עברו אי כתיים וראו וקדר שלחו והתבוננו מאד וראו הן היתה קזאת: יא ההימיר גוי אלהים והמה לא אלהים ועמי המיר כבודו בלוא יועיל: יב שמו שמים על-זאת ושמעו חרבו מאד נאם ה': יג כי-שתיים רעות עשה עמי אתי עזבו מקור מים חיים לחצב להם בארות בארת נשברים אשר לא-יכלו המים:

ענה/י על סעיף א' חובה!

א. קרא/י פסוקים ב'-ג' שלפניך. הנביא ירמיהו משתמש במטאפורות שונות בדבריו.
 בחר/י באחת מן המטאפורות שבדברי הנביא והסבר/י אותה. הסבר/י באיזה אופן השימוש במטאפורה מלמד על היחס של האל כלפי עם ישראל. (10 נקודות)

ענה/י על אחד מן הסעיפים ב'-ג'.

ב. קרא/י פסוקים ד'-ח' שלפניך. דברי ה' מתארים את מעשי החסד שעשה לעמו ואת כפיות הטובה של העם כלפיו.
 בסס/י טענה זו באמצעות שתי דוגמות למעשי החסד של ה' ושתי דוגמות לכפיות הטובה של העם. (18 נקודות)

ג. קרא/י פסוקים י"א-י"ג שלפניך. בפסוקים אלה קיימים רעיונות מנוגדים בדברי ה'.

ציין/י שני רעיונות מנוגדים הבאים לידי ביטוי בדברי ה' בפסוקים אלה, והסבר/י כל אחד מהם. (18 נקודות)

8. קרא/י ויקרא י"ט (ג'-ד', ט'-י"ח) שלפניך.

ג איש אמו ואביו תיראו ואת שבתתי תשמרו אני ה' אלהיכם: ד אל-תפנו אל-האלילים ואלהי מסכה לא תעשו לכם אני ה' אלהיכם:

ט ובקצרכם את-קציר ארצכם לא תכלה פאת שדה לקצר ולקט קצירך לא תלקט: י וכרמך לא תעולל ופרט פרמך לא תלקט לעני ולגר תעזב אתם אני ה' אלהיכם: יא לא תגנבו ולא-תכחשו ולא-תשקרו איש בעמיתו: יב ולא-תשבעו בשמי לשקר וחללת את-שם אלהיך אני ה': יג לא-תעשק את-רעה ולא תגזל לא-תלין פעלת שכיר אתך עד-בקר: יד לא-תקלל חרש ולפני עור לא תתן מכשל ויראת מאלהיך אני ה': טו לא-תעשו עול במשפט לא-תשא פני-דל ולא תהדר פני גדול בצדק תשפט עמיתך: טז לא-תלך רכיל בעמך לא תעמד על-דם רעה אני ה': יז לא-תשגא את-אחיו בלבבך הוכם תזכיר את-עמיתך ולא-תשא עליו חטא: יח לא-תקם ולא-תטר את-בני עמך ואהבת לרעה כמוך אני ה':

ענה/י על סעיף אי חובה!

א. בדרישת אלוהים מהעם להיות קדושים ניתן למצוא התייחסות להתנהגויות מוסריות ולהתנהגויות דתיות מצופות. העתק/י מפסוקים ג'-ד', ט'-י"ב שתי התנהגויות מוסריות ושתי התנהגויות דתיות, והסבר/י אותן. (10 נקודות)

ענה/י על אחד מן הסעיפים ב'-ג'.

ב. קרא/י פסוקים י"ג-ט"ו שלפניך. בפסוקים אלה מוצגים חוקים מתחומים שונים: חברתי, משפטי וכלכלי.

(1) בחר/י בשני תחומים, והסבר/י מהי הדרישה המופיעה בכל אחד מהחוקים המוצגים בהם. (9 נקודות)

(2) העתק/י מן החוקים שתי תקבולות, והסבר/י כיצד השימוש בהן משרת את מטרת המחוקק המקראי. (9 נקודות)

ג. קרא/י פסוקים ט"ז-י"ח שלפניך. החוקים המופיעים בפסוקים אלה עוסקים בעניינים שבלב.

(1) הסבר/י את הקשר בין מחשבות רעות שבלב לבין ביצוע דבר עבירה, לדברי המחוקק. (10 נקודות)

(2) קרא/י את דברי הפרשן מלבי"ם שלפניך.

"ואהבת לרעה כמוך: כבר העירו המפרשים שאי אפשר לומר שיאהב את חברו כאשר אוהב את עצמו שזה

דבר שאינו בכח הנפש. וגם אין לצוות על אהבה או שנאה שאין אדם מושל (שולט) עליהם."

הסבר/י את עמדתו של מלבי"ם לגבי החוק "ואהבת לרעה כמוך". האם אתה מסכים עם דבריו? נמק/י. (8 נקודות)

9. קרא/י תהלים כ"ג (א'-ו') שלפניך.

א מזמור לדוד ה' רעי לא אֶחָסֵר:
 ב בְּנָאוֹת דָּשָׁא יִרְבִּיצֵנִי עַל־מִי מִנְחֹת יִנְהַלֵּנִי:
 ג נִפְשִׁי יִשְׁאָבֵב יִנְחֵנִי בְּמַעְגְלֵי־צֶדֶק לְמַעַן שְׁמוֹ:
 ד גַּם כִּי־אֵלֶךְ בְּגִיא צִלְמוֹת לֹא־אֵירָא רָע כִּי־אַתָּה עִמָּדִי
 שְׁבִטְךָ וּמִשְׁעֶנְתְּךָ הֵמָּה יִנְחֲמֵנִי:
 ה תַּעֲרֹךְ לִפְנֵי אֵשׁ לִשְׁלֹחַן נֹגֵד צָרִי
 דִּשְׁנֶת בְּשֶׁמֶן רֹאשִׁי כוֹסֵי רִנָּה:
 ו אֵף אֵשׁ טוֹב וְחֶסֶד יִרְדְּפוּנִי כָּל־יְמֵי חַיִּי
 וְשִׁבְתִּי בְּבֵית־ה' לְאָרֶךְ יָמִים:

ענה/י על סעיף א' חובה!

א. המזמור שלפניך מתאר תחושות חיוביות של הכותב.

(1) העתק/י מן הכתוב דוגמה לתחושה חיובית הנקשרת לביטחון, והסבר/י אותה. (5 נקודות)

(2) העתק/י מן הכתוב דוגמה לתחושה חיובית הנקשרת לרווחה, והסבר/י אותה. (5 נקודות)

ענה/י על אחד מן הסעיפים ב'-ג'.

ב. כותב המזמור משתמש בדימויים ובמטאפורות כדי לתאר את יחסיו עם ה' ואת תרומתו לחייו.

(1) הדגם/י קביעה זו באמצעות שתי ראיות מן הכתוב. (10 נקודות)

(2) הסבר/י מהי תרומתם של דימויים ומטאפורות לשירה המקראית. (8 נקודות)

ג. המזמור שלפניך נקרא בימי שישי בערב בבתיים בישראל.

(1) הסבר/י לשם מה קוראים במזמור זה דווקא בימי שישי בערב. (9 נקודות)

(2) מזמור זה אהוב ושכיח גם בנצרות. מהי, לדעתך, הסיבה לכך? הסבר/י דבריך. (9 נקודות)

10. קרא/י קהלת א' (א'-י"ח) שלפניך.

א דברי קהלת בן־דוד מלך בירושלם: ב הבל הבלים אמר קהלת הבל הבלים הכל הבל: ג מה־יתרון לאדם בכל־עמלו שיעמל תחת השמש: ד דור הלך ודור בא והארץ לעולם עמדת: ה וזרח השמש ובא השמש ואֶל־מקומו שואף זרח הוא שם: ו הולך אֶל־דרום וסובב אֶל־צפון סובב א סבב הולך הרוח ועל־סביבותיו שב הרוח: ז כֹּל־הנחלים הִלְכִים אֶל־הַיָּם וְהַיָּם אֵינֶנּוּ מֵלֵא אֶל־מקום שֶׁהַנְּחָלִים הִלְכִים שָׁם הֵם שָׁבִים לִלְכָת: ח כֹּל־הַדְּבָרִים יִגְעִים לֹא־יִוָּכַל אִישׁ לְדַבֵּר לֹא־תִשָּׁבַע עַיִן לִרְאוֹת וְלֹא־תִמְלֵא אֲזֵן מִשְׁמַע: ט מה־שִׁהִיָּה הוא שִׁהִיָּה ומה־שִׁנְעָשָׂה הוא שִׁנְעָשָׂה ואֵין כֹּל־חַדָּשׁ תַּחַת הַשֶּׁמֶשׁ: י יֵשׁ דְּבָר שִׁיאֲמַר רֹאֵה־זֶה חַדָּשׁ הוּא כָּבֵד הִנֵּה לְעֹלָמִים אֲשֶׁר הִנֵּה מִלְפָּנָיו: יא אֵין זָכְרוֹן לִרְאשִׁימִים וְגַם לְאַחֲרִימִים שִׁהִיָּה לֹא־יִהְיֶה לָהֶם זָכְרוֹן עִם שִׁהִיָּה לְאַחֲרֶיהָ: יב אֵין קֹהֶלֶת הִיְיִתִי מֶלֶךְ עַל־יִשְׂרָאֵל בִּירוּשָׁלַם: יג וְנָתַתִּי אֶת־לְבִי לְדְרוֹשׁ וְלִתְּוֹר בְּחִכְמָה עַל כֹּל־אֲשֶׁר גַּעֲשָׂה תַּחַת הַשָּׁמַיִם הוּא א עֵינַי רָע נָתַן אֱלֹהִים לִבִּי הָאָדָם לְעֵנוֹת בּוֹ: יד רִאִיתִי אֶת־כֹּל־הַמַּעֲשִׂים שֶׁנַּעֲשָׂה תַּחַת הַשֶּׁמֶשׁ וְהִנֵּה הַכֹּל הִבֵּל וְרַעוֹת רוּחַ: טו מַעֲלָה לֹא־יִוָּכַל לִתְּקֹן וְחִסְרוֹן לֹא־יִוָּכַל לְהַמְנוֹת: טז דְּבַרְתִּי אֵין עִם־לְבִי לֵאמֹר אֵין הִנֵּה הִגְדַּלְתִּי וְהוֹסַפְתִּי חֲכָמָה עַל כֹּל־אֲשֶׁר־הִנֵּה לִפְנֵי עַל־יְרוּשָׁלַם וְלִבִּי רֹאֵה הִרְבֵּה חֲכָמָה וְדַעַת: יז וְאַתָּה לְבִי לִדְעַת חֲכָמָה וְדַעַת הוֹלֵלֶת וְשִׁכְלוֹת יִדְעַתִּי שְׁגַם־זֶה הוּא רַעֲיוֹן רוּחַ: יח כִּי בָּרַב חֲכָמָה רַב־גֵּעַס יוֹסִיף דַּעַת יוֹסִיף מִכְּאוֹב:

ענה/י על סעיף א' חובה!

א. קהלת יוצא כנגד מאפיין מסוים בטבע.

(1) על פי פסוקים ד'-ז' שלפניך, הסבר/י מהו המאפיין שכנגדו יוצא קהלת, והבא/י ראייה אחת לכך. (5 נקודות)

(2) באחד מכתבי השירה המסופוטמיים שתורגמו, הופיע הפתגם: "אשר היה אמש – יהיה יום יום".

באיזו מידה קהלת היה מסכים עם פתגם מסופוטמי זה? נמק/י דברך ובסס/י אותם על הכתוב בפסוקים. (5 נקודות)

ענה/י על אחד מן הסעיפים ב'-ג'.

ב. קרא/י פס' א'-ג', ח'-י"א שלפניך. קהלת תופש את כל שנעשה בעולם בדרך מסוימת.

הסבר/י כיצד תופש קהלת את שנעשה בעולם, וציין/י שלושה נימוקים המבססים את תפישתו זאת. (18 נקודות)

ג. קרא/י פסוקים י"ב-י"ח שלפניך. קהלת מעיד על עצמו כי הקדיש את חייו לחקור תחום מסוים.

(1) מהו התחום שחקר קהלת? בסס/י תשובתך על הכתוב. (6 נקודות)

(2) מהי המסקנה שאליה מגיע קהלת בנוגע לתחום שחקר? הסבר/י דברך, ובסס/י אותם על הכתוב. (12 נקודות)

(שים לב! הפרק הרביעי בעמוד הבא.)

¹ קליין י., שפרה ש., בימים הרחוקים ההם – אנתולוגיה משירת המזרח הקדום, עם עובד, ת"א, 201, עמ' 541.

פרק רביעי: קל"ן (קטע להבנה ולניתוח) / 12 נקודות

ענה/י על סעיף א' חובה! ועל אחד מן הסעיפים ב'–ד'.

11. קרא/י שופטים י"א (א'–י"א, כ"ט–ל"ו) שלפניך.

א ויפתח הגלעדי ה'ה גבור חיל והוא בן־אשה זונה וילד גלעד את־יפתח: ב ותלד אשת־גלעד לו בנים ויגדלו בן־האשה ויגרשו את־יפתח ויאמרו לו לא־תנחל בבית־אבינו כי בן־אשה אחרת אתה: ג ויברח יפתח מפני אחיו וישב בארץ טוב ויתלקטו אל־יפתח אנשים רילים ויצאו עמו: ד ויהי מימים וילחמו בני־עמון עם־ישראל: ה ויהי כאשר־נלחמו בני־עמון עם־ישראל וילכו זקני גלעד לקחת את־יפתח מארץ טוב: ו ויאמרו ליפתח לכה והייתה לנו לקצין ונלחמה בבני עמון: ז ויאמר יפתח לזקני גלעד הלא אתם שגאתם אותי ותגרשוני מבית אבי ומדוע באתם אלי עתה כאשר צר לכם: ח ויאמרו זקני גלעד אל־יפתח לכן עתה שבנו אליך והלכת עמנו ונלחמת בבני עמון והיית לנו לראש לכל יושבי גלעד: ט ויאמר יפתח אל־זקני גלעד אם־משיבים אתם אותי להלחם בבני עמון ונתן ה' אותם לפני אנכי אהיה לכם לראש: י ויאמרו זקני־גלעד אל־יפתח ה' יהיה שמע בינותינו אם־לא כדברך כן נעשה: יא וילך יפתח עם־זקני גלעד וישימו העם אותו עליהם לראש ולקצין וידבר יפתח את־כל־דבריו לפני יהוה במצפה:

כט ותהי על־יפתח רוח ה' ויעבר את־הגלעד ואת־מנשה ויעבר את־מצפה גלעד וממצפה גלעד עבר בני עמון: ל ויזר יפתח גדר לה' ויאמר אם־נתון תתן את־בני עמון בידי: לא והיה היוצא אשר יצא מדלתי ביתי לקראתי בשווי בשלום מבני עמון והיה לה' והעליתיהו עלה: לב ויעבר יפתח אל־בני עמון להלחם בהם ויתגם ה' בידו: לג וילם מערוער ועד־באך מית עשרים עיר ועד אבל כרמים מפה גדולה מאד ויכנעו בני עמון מפני בני ישראל: לד ויצא יפתח המצפה אל־ביתו והנה בתו יצאת לקראתו בתפים ובמחלות ורקל היא ויחידה אין־לו ממנו בן או־בת: לה ויהי כראותו אותה ויקרע את־בגדיו ויאמר אהה בתי הכרע הכרעתני ואת הית בעכרי ואנכי פציתי פי אל־ה' ולא אוכל לשוב: לו ותאמר אליו אבי פצית את־פיו אל־ה' עשה לי כאשר יצא מפיו אחרי אשר עשה לך ה' נקמות מאיביך מבני עמון:

(שים/י לב! המשך השאלה בעמוד הבא.)

א. קרא/י **פסוקים א'-ג'** שלפניך. בקטע זה מתוארים פרטים ביוגרפיים על יפתח.

(1) ציין/י, על פי **פסוק א'**, שלושה פרטים ביוגרפיים על יפתח: מקום מוצאו, ייחוסו (מעמד) ותכונה אישית? (4 נקודות)

(2) שני אירועים בחייו של יפתח הפכו אותו לאיש מחוספס, קשוח ובעל כוח.

הסבר/י, על פי **פסוקים ב'-ג'**, את שני האירועים. (3 נקודות)

ענה/י על אחד מן הסעיפים ב'-ד'.

ב. קרא/י **פסוקים ד'-י"א**. בפסוקים אלה מתוארת תפנית בחייו של יפתח.

הסבר/י מהי התפנית המתרחשת בחייו של יפתח. בתשובתך התייחס/י הן להכרה בו והן ולתפקידו. (5 נקודות)

ג. קרא/י **פסוקים כ"ט-ל"ו** שלפניך. בקטע זה נודר יפתח נדר.

הסבר/י מדוע נודר יפתח נדר לאלוהים, ומה הוא מתחייב לעשות, לפי הנדר. (5 נקודות)

ד. קרא/י **פסוקים כ"ט-ל"ו** שלפניך. בקטע זה נודר יפתח נדר.

(1) הסבר/י מה לא הביא בחשבון יפתח, כאשר נדר את הנדר. (3 נקודות)

(2) הסבר/י כיצד דברי בתו של יפתח מהווים תמיכה בקיום הנדר. (2 נקודות)